

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

29 iulie 2016

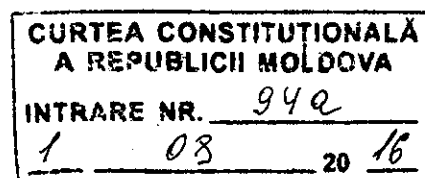
FPARM nr. 12

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
Chișinău MD 2004
Republica Moldova

SESIZARE

*prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. c) din Legea nr. 317-XIII
din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și
articolele 38 alineat 1 litera g) și 39 din Codul Jurisdicției
constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995*

I. AUTORII SESIZĂRII:

1. **Vladimir Țurcan**
2. **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**
3. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1

4. **Adrian LEBEDINSCHI**
5. **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**
6. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1

7. **Vlad Bătrîncea**
8. **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**
9. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1

10. **Vasile Bolea**
11. **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**
12. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1

13. **Grigore Novac**
14. **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**
15. Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 55 din data de 01 aprilie 2016 cu privire la stabilirea datei alegerii Președintelui Republicii Moldova pentru data de 30 octombrie 2016 (în continuare – Hotărârea Parlamentului), hotărârea privind modificarea Hotărârii Parlamentului din 01 aprilie 2016 (în continuare – Hotărârea de modificare a Hotărârii Parlamentului) și Legea nr. 147 cu privire la modificare și completarea Codului electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (procedura de alegere a Președintelui).

Totodată, prin prezenta sesizare se va solicita explicarea modului de exectare hotărârii Înaltei Curți din 04 martie 2016 privind controlul constituționalității unor prevederi ale Legii nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000 cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova (modul de alegere a Președintelui).

III. EXPUNEREA PRETINSEI SAU PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI PRECUM ȘI ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Expunerea faptelor

La data de 04 martie 2016 Înalta Curtea a pronunțat Hotărârea privind controlul constituționalității unor prevederi ale Legii nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000 cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova (modul de alegere a Președintelui) (în continuare – Hotărâre).

Confor Hotărârii, Înalta Curte a decis:

1. *Se admite sesizarea unui grup de 18 deputați ai fracțiunii parlamentare a Partidului Liberal Democrat din Moldova, Valeriu Ghilețchi, Tudor Deliu, Liliana Palihovici, Angel Agache, Maria Ciobanu, Vladimir Hotineanu, Chiril Lucinschi, Grigore Cobzac, Vadim Pistrinciuc, Iurie Țap, Ion Balan, Nae-Simion Pleșca, Ștefan Creangă, Octavian Grama, Gheorghe Mocanu, Mihaela Spatari, Aliona Goța, Victor Roșca, privind controlul constituționalității punctului 2 integral și a sintagmei „cu excepția cazului prevăzut la art. 78 alin. (5),” din punctul 5 ale articolului I din Legea nr.1115-XIV din 5 iulie 2000 pentru modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova.*

2. *În sensul articolului 135 alin. (1) lit. c) coroborat cu prevederile articolelor 141 alin.(2) și 143 alin. (1) din Constituție:*

a) *După pronunțarea avizului de către Curtea Constituțională, nu se admit intervenții în textul proiectului legii de revizuire a Constituției, iar ignorarea sau depășirea acestuia pot servi drept temei pentru nulitatea modificărilor astfel operate.*

b) *În cazul amendamentelor deputaților acceptate de Parlament în lectura a doua la un proiect de lege privind revizuirea Constituției, este necesară avizarea repetată de către Curtea Constituțională.*

c) *În cazul în care Curtea Constituțională avizează repetat un proiect de lege de revizuire a Constituției, amendat substanțial în cadrul celei de-a doua lecturi în*

Parlament, acest proiect urmează să parcurgă toate procedurile expuse la articolul 143 alin. (1) din Constituție.

3. Se declară neconstituționale:

- textele:

„(1) Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret.”

„(3) Este ales candidatul care a obținut votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși. Dacă nici un candidat nu a întrunit numărul necesar de voturi, se organizează al doilea tur de scrutin între primii doi candidați stabiliți în ordinea numărului descrescător de voturi obținute în primul tur.”

„(4) Dacă și în turul al doilea nici un candidat nu va întruni numărul necesar de voturi, se organizează alegeri repetate.”

„(5) Dacă și după alegerile repetate Președintele Republicii Moldova nu va fi ales, Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul și stabilește data alegerilor în noul Parlament.” de la punctul 2;

- sintagma „, cu excepția cazului prevăzut la art.78 alin.(5)” de la punctul 5;

- punctul 6

ale articolului I din Legea nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000 cu privire la modificarea și completarea Constituției, ca fiind contrare limitelor de revizuire a Constituției impuse de dispozițiile articolului 142 alin. (2), precum și articolului 135 alin. (1) lit. c) coroborat cu prevederile articolului 141 alin.(2) din Constituție.

4. Se recunosc constituționale:

- textele:

„(2) Poate fi ales Președinte al Republicii Moldova cetățeanul cu drept de vot care are 40 de ani împliniți, a locuit sau locuiește permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani și posedă limba de stat.”

„(6) Procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică.”

de la punctul 2 al articolului I din Legea nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000 cu privire la modificarea și completarea Constituției.

5. Se declară neconstituțională Legea nr. 1234-XIV din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova.

6. Se declară neconstituțională Legea nr. 1227-XIV din 21 septembrie 2000 pentru modificarea Codului electoral, **cu revigorarea prevederilor care au făcut obiectul abrogării.**

7. Se declară neconstituționale articolele 82 și 83 din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr. 797-XIV din 2 aprilie 1996, în măsura în care nu prevăd interdicția modificării în mod esențial a proiectelor de legi privind modificarea Constituției și în măsura în care nu prevăd interdicția de a vota pentru prima dată textul modificat în mod esențial al unui proiect de lege privind modificarea Constituției, ca fiind în contradicție cu articolele 135 alin. (1) lit. c), 141 alin. (2) și 143 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

8. În vederea executării prezentei hotărâri:

a) Prevederile alineatelor (1), (3) și (4) de la articolul 78 și ale articolului 89 din Constituție, în vigoare până la data adoptării Legii nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000 cu privire la modificarea și completarea Constituției, care au făcut obiectul revizuirii, revigorează și reintră în fondul activ al dreptului la data pronunțării prezentei hotărâri.

b) În consecința celor statuate la punctul 3 și punctul 8 lit.a) ale prezentului dispozitiv, articolele 78 și 89 din Constituție vor avea următorul cuprins:

„Articolul 78 Alegerea Președintelui

(1) *Președintele Republicii Moldova este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.*

(2) *Poate fi ales Președinte al Republicii Moldova cetățeanul cu drept de vot care are 40 de ani împliniți, a locuit sau locuiește permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani și posedă limba de stat.*

(3) *Este declarat ales candidatul care a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor ce au participat la alegeri.*

(4) *În cazul în care nici unul dintre candidați nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidați stabiliți în ordinea numărului de voturi obținute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi, cu condiția că numărul acestora e mai mare decât numărul voturilor exprimate împotriva candidatului.*

(6) *Procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică.*

Articolul 89 Suspendarea din funcție

„(1) *În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele Republicii Moldova poate fi suspendat din funcție de Parlament, cu votul a două treimi din deputați.*

(2) *Propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din deputați și se aduce, neîntârziat, la cunoștința Președintelui Republicii Moldova. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută.*

(3) *Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.”*

c) *Constituția se va republica în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, dându-se textelor redacția într-un mod conform prezentului dispozitiv;*

d) *Parlamentul va adopta neîntârziat legislația privind alegerea Președintelui prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat;*

e) *Efectele prezentei hotărâri nu se extind asupra mandatului Președintelui Republicii Moldova în exercițiu; Președintele Republicii Moldova, ales prin votul Parlamentului exprimat la 16 martie 2012 rămâne în funcție până la expirarea mandatului pentru care a fost ales.*

Imediat după pronunțarea Hotărârii, mai mulți deputați (ex : Sergiu Sîrbu – PD) menționau că, alegerea Președintelui va avea loc pe la sfârșitul lunii mai 2016.

Președintele Comisiei Electorale Centrale (în continuare – CEC), domnul Iurie Ciocan, fiind întrebat de jurnaliști cu privire la faptul dacă instituția pe care o conduce este pregătită pentru organizarea alegerilor directe a Președintelui în luna mai, a confirmat că, CEC este pregătită pentru un eventual scrutin electoral.

Urmare a pronunțării Hotărârii, Parlamentul Republicii Moldova, la data de 18 martie 2016, a creat un grup de lucru pentru elaborarea modificărilor și completărilor la Codul electoral conform noilor exigențe și pentru a elimina orice contradicție din legislația electorală.

Până la data de 01 aprilie 2016 pachetul de ajustare a legislației referitoare la procedura de alegere a Președintelui nici măcar nu a fost definitivat de către grupul de lucru.

La data de 31 martie 2016 un grup de deputați au înregistrat în procedură legislativă un proiect de hotărâre pentru stabilirea datei alegerii Președintelui Republicii Moldova pentru data de 30 octombrie 2016. Totodată conform textului proiectului de hotărâre s-a propus ca aceasta să intre în vigoare la data de 30 iulie 2016.

Conform notei informative la proiect se menționează:

„La 23 martie 2016 a expirat mandatul Președintelui Republicii Moldova, domnului Nicolae Timofti.

Prin hotărârea nr. 7 din 4 martie curent Curtea Constituțională a declarat neconstituționale prevederile legii de revizuire a Constituției referitoare la modul de alegere a Președintelui Republicii Moldova de către Parlament cu votul a 3/5 din numărul deputaților.

Totodată, Curtea a revigorat prevederile privind alegerea Președintelui prin vot direct, secret și liber exprimat, în redacția anterioară modificării neconstituționale.

În vederea evitării vidului legislativ, Curtea a declarat neconstituțională Legea cu privire la alegerea Președintelui Republicii Moldova și a revigorat prevederile Codului Electoral privind alegerea Președintelui prin vot direct de către cetățeni.

Potrivit art. 98 alin. (1) din Codul electoral (revigorat), alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se stabilesc prin hotărâre a Parlamentului pentru prima duminică a perioadei de 45 de zile anterioare expirării mandatului președintelui în exercițiu sau, în caz de vacanță a funcției de Președinte al Republicii Moldova (în cazul demisiei, demiterii, imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor sau decesului), în termen de 3 luni din ziua în care a intervenit vacanța.

Alin. (2) din același articol prevede că Parlamentul stabilește data alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova cu cel puțin 3 luni înainte de ziua primului tur de scrutin.

Din cauza situației excepționale intervenite prin adoptarea, la 4 martie a hotărârii Curții Constituționale, alineatul (1) de la art. 98 (revigorat) din Codul electoral nu mai poate fi aplicat, deoarece termenul de 45 de zile pînă la expirarea mandatului Președintelui Republicii Moldova este deja depășit.

Totodată, menționăm că potrivit hotărârii Parlamentului nr. 42 din 18 martie 2016 a fost constituit grupul de lucru pentru elaborarea modificărilor și completărilor la Codul electoral conform noilor exigențe și pentru a elimina orice contradicție din legislația electorală.

Dar la moment, pînă la ajustarea legislației electorale la noile condiții poate fi aplicat doar alin. (2) din art. 98 din Codul electoral în vigoare (revigorat), adică, data alegerilor se stabilește cu cel puțin 3 luni înainte de ziua primului tur de scrutin.

*Este necesar de menționat că potrivit Codului bunelor practici în materie electorală aprobat de către Comisia de la Veneția (CDL-AD(2002)23rev), elementele fundamentale ale dreptului electoral, și în special sistemul electoral propriu zis, componența comisiilor electorale și delimitarea circumscripțiilor electorale, nu ar trebui să poată fi amendate înainte de **un an de la alegeri**, sau ar trebui să fie tratate la nivel constituțional sau la un nivel superior legii ordinare.*

Modalitatea de alegere a Președintelui Republicii Moldova este un element fundamental al dreptului electoral și orice modificare la acest capitol necesită timp suficient pentru toți actorii implicați pentru a face cunoștință cu noile reguli de joc și pentru a se pregăti suficient pentru un asemenea nou exercițiu democratic.

Luînd act de cele expuse, dat fiind faptul că termenul mandatului Președintelui a expirat, în vederea asigurării unui timp suficient pentru ajustarea legislației electorale la

hotărîrea Înaltei Curţi, pentru a asigura drepturi egale tuturor potenţialilor concurenţi electorali, inclusiv timp suficient pentru pregătire şi organizare a unui scrutin prezidenţial prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat se propune stabilirea datei alegerii Preşedintelui Republicii Moldova pentru data de 30 octombrie 2016.

Pentru a respecta prevederea actuală de la art. 98 alin. (2) din Codul electoral se propune ca această hotărîre să intre în vigoare la 30 iulie 2016.”

La data de 01 aprilie 2016 proiectul de hotărâre a fost avizat pozitiv de către Comisia parlamentară juridică, numiri şi imunităţi, fiind propus spre adoptare Plenului Parlamentului.

În aceeaşi zi, proiectul litigios a fost adoptat de către Parlament cu votul a 50 de deputaţi în următoarea redacţie:

„HOTĂRÎRE
cu privire la stabilirea datei alegerii Preşedintelui Republicii Moldova

Luînd act de hotărîrea Curţii Constituţionale nr. 7 din 4 martie 2016,

În vederea exercitării de către poporul Republicii Moldova a dreptului său suveran de a-şi alege Preşedintele prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat,

În temeiul art. 78 din Constituţia Republicii Moldova şi art. 98 alin. (2) din Codul electoral,

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art.1.- *Alegerea Preşedintelui Republicii Moldova se stabileşte pentru data de 30 octombrie 2016.*

Art.2.- *Prezenta hotărîre intră în vigoare la data de 30 iulie 2016.”*

La 07 aprilie 2016 a fost introdus în procedură legislative proiectul de Lege nr. 144 cu privire la modificare şi completarea Codului electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (în continuare – Legea 147), care a fost adoptat în primă lectură la data de 15 aprilie 2016.

Ulterior votării Legii 147 în prima lectură, aceasta a fost expediată pentru expertiză către Comisia de la Veneţia.

În perioada 09-11 iunie 2016 avizul solicitat a fost adoptat. Avizul, printre altele, stabileşte:

„7. The Code of Good Practice in Electoral Matters states that any electoral system may be chosen as long as it respects the principles of the code.⁴ Similarly, OSCE participating States recognised in the 2002 OSCE Porto Ministerial Council Declaration that “democratic elections can be conducted under a variety of electoral systems.”⁵ The choice of an electoral system, provided it does not contradict international obligations and standards, is, therefore, considered to be a prerogative of a state. The reintroduction of the election of the Head of State by universal, equal, direct, secret and free voting is, in principle, not in contradiction with these approaches.

8. The Code of Good Practice also discourages introducing any major changes at least one year before the next election so as to guarantee the stability of the law. Code

was required to be amended following the judgment by the Constitutional Court and presidential elections have to take place in 2016.

9. The draft law avoids as far as possible divergences from the election procedure applicable to parliamentary and local elections. As the next presidential election is scheduled for 30 October, the possibilities to revise the current Electoral Code are limited. The limited scope of the draft law is reasonable in general."

La data de 24 iunie 2016 Parlamentul Republicii Moldova a votat în a doua lectură Legea nr. 147, toți deputații fiind convinși că, Legea a fost expediată către Președintele Republicii Moldova pentru promulgare.

La 27 iunie 2016, în procedura legislativă a Parlamentului a fost introdus proiectul de hotărâre pentru modificarea Hotărârii din 01 aprilie 2016 privind stabilirea datei alegerilor prezidențiale.

La data de 15 iulie 2016 deputaților din Parlamentul Republicii Moldova li s-a propus votarea Legii 147 în lectură finală.

Opoziția parlamentară a criticat decizia majorității, pe motiv că, o parte din deputați nici nu cunoșteau despre decizia de a vota Legea 147 în lectură finală, amendamentele propuse pentru adoptare în lectură finală sunt prezentate contrar procedurii, votarea în lectură finală a Legii 147 comportă un caracter neregulamentar.

Indiferent de argumentele opoziției, în aceeași zi, la 15 iulie 2016 majoritatea din cadrul Parlamentului Republicii Moldova a votat Legea 147 în lectură finală, ulterior fiind votată și Hotărârea de modificare a Hotărârii Parlamentului.

Legislație pertinentă

Constituția Republicii Moldova

Articolul 38

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

Articolul 74

Adoptarea legilor și a hotărârilor

(1) Legile organice se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi.

(2) Legile ordinare și hotărârile se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

(3) Proiectele de lege prezentate de Guvern, precum și propunerile legislative ale deputaților acceptate de acesta sînt examinate de Parlament în modul și după prioritățile stabilite de Guvern, inclusiv în procedură de urgență. *Alte propuneri legislative se examinează în modul stabilit.*

Articolul 76

Intrarea în vigoare a legii

Legea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei. Nepublicarea legii atrage inexistența acesteia.

Articolul 78 Alegerea Președintelui

(1) Președintele Republicii Moldova este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Poate fi ales Președinte al Republicii Moldova cetățeanul cu drept de vot care are 40 de ani împliniți, a locuit sau locuiește permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani și posedă limba de stat.

(3) Este declarat ales candidatul care a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor ce au participat la alegeri.

(4) În cazul în care nici unul dintre candidați nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidați stabiliți în ordinea numărului de voturi obținute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi, cu condiția că numărul acestora e mai mare decât numărul voturilor exprimate împotriva candidatului.

(6) Procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică.

Articolul 79

Validarea mandatului și depunerea jurământului

(1) Rezultatul alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova este validat de Curtea Constituțională.

(2) Candidatul a cărui alegere a fost validată depune în fața Parlamentului și a Curții Constituționale, cel târziu la 45 de zile după alegeri, următorul jurământ:

"Jur să-mi dăruiesc toată puterea și priceperea propășirii Republicii Moldova, să respect Constituția și legile țării, să apăr democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a Moldovei".

Articolul 80

Durata mandatului

(1) Mandatul Președintelui Republicii Moldova durează 4 ani și se exercită de la data depunerii jurământului.

(2) Președintele Republicii Moldova își exercită mandatul până la depunerea jurământului de către Președintele nou ales.

(3) Mandatul Președintelui Republicii Moldova poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

(4) Nici o persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al Republicii Moldova decât pentru cel mult două mandate consecutive.

Articolul 89 Suspendarea din funcție

„(1) În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele Republicii Moldova poate fi suspendat din funcție de Parlament, cu votul a două treimi din deputați.

(2) Propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din deputați și se aduce, neîntârziat, la cunoștința Președintelui Republicii Moldova. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(3) Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.

Articolul 90

Vacanța funcției

(1) Vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova intervine în caz de expirare a mandatului, de demisie, de demitere, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau de deces.

(2) Cererea de demisie a Președintelui Republicii Moldova este prezentată Parlamentului, care se pronunță asupra ei.

(3) Imposibilitatea exercitării atribuțiilor mai mult de 60 de zile de către Președintele Republicii Moldova este confirmată de Curtea Constituțională în termen de 30 zile de la sesizare.

(4) În termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Președinte.

Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului nr. 797-XIII din 02 aprilie 1996

Articolul 60. Dezbaterile proiectelor de legi pe lecturi

(1) Proiectele de legi, înscrise pe ordinea de zi a ședinței Parlamentului, se dezbate, de regulă, în două lecturi.

(2) Proiectele de legi ordinare, la decizia Parlamentului, pot fi adoptate într-o singură lectură.

(3) Proiectele de legi organice se adoptă numai după dezbaterile lor în a doua lectură.

(4) Proiectele de legi constituționale, proiectele de legi organice în problemele bugetului, finanțelor, economiei care necesită considerabile cheltuieli financiare, proiectele de legi complexe, precum și proiectele de legi în alte probleme importante, la decizia Parlamentului, pot fi supuse dezbaterii și în a treia lectură.

(5) La solicitarea Președintelui ședinței sau a unei fracțiuni parlamentare, cu votul majorității deputaților aleși, unele proiecte de legi pot fi supuse dezbaterilor și adoptării în regim de urgență.

Articolul 70. Dezbaterile proiectului de lege în a treia lectură

(1) Dezbaterile proiectului de lege în a treia lectură se va efectua la decizia Parlamentului în cazurile arătate la art.60 alin.(4), precum și în cazurile când în cursul dezbaterilor proiectului în a doua lectură au fost propuse amendamente esențiale ce conduc la majorarea considerabilă a cheltuielilor financiare în procesul de realizare a legii.

(2) A treia lectură constă în:

a) transmiterea amendamentelor prevăzute la alin.(1) comisiei permanente sesizate în fond sau altei comisii competente și Guvernului spre examinare și prezentarea raportului și avizului, în termen de 3 săptămâni;

b) efectuarea, la decizia Parlamentului, a expertizei economico-financiare imparțiale asupra amendamentelor în cauză;

c) discutarea raportului comisiei permanente sesizate în fond, a avizului Guvernului și a rezultatelor expertizei.

(3) În cadrul celei de-a treia lecturi, în dezbateri poate lua cuvânt numai o singură dată, numai câte un reprezentant al fiecărei fracțiuni parlamentare, dacă deputații din fracțiunea respectivă au prezentat amendamente în cadrul dezbaterii proiectului de lege în a doua lectură, iar comisia permanentă sesizată în fond nu le-a acceptat. De asemenea, pot lua cuvântul, o singură dată, și deputații care au prezentat amendamente în cadrul

dezbaterei proiectului de lege în a doua lectură, iar comisia permanentă sesizată în fond nu le-a acceptat. Luările de cuvânt nu vor depăși 3 minute.

(4) Dezbaterile se va desfășura doar pe marginea articolelor la care au fost prezentate amendamente.

(5) Raportul comisiei permanente sesizate în fond și avizul Guvernului vor conține propuneri privind resursele financiare și modul de acoperire a cheltuielilor suplimentare.

Articolul 71. Adoptarea actului legislativ în lectura finală

(1) În cazul în care, la dezbaterile proiectului de act legislativ în ultima lectură, au fost acceptate multiple amendamente, propuneri și obiecții care modifică esențial textul proiectului, Parlamentul poate decide transmiterea acestuia pentru redactare în comisia sesizată în fond și prezentare spre adoptare în lectura finală. Pentru proiectele de legi complexe și de coduri, lectura finală este obligatorie.

(2) Termenul de redactare se stabilește de Parlament în funcție de calitatea, complexitatea și volumul actului legislativ, dar nu poate depăși 30 de zile lucrătoare, cu excepția legilor complexe și a codurilor, care vor fi redactate în cel mult 3 luni.

(3) Înainte de a fi semnate de Președintele Parlamentului, actele legislative prevăzute în alin.(1) se supun adoptării în lectura finală, în cadrul căreia nu pot fi făcute modificări sau prezentate amendamente, însă pot fi invocate excepții vizînd neconcordanțele dintre textul examinat în ultima lectură de către Parlament și textul prezentat pentru lectura finală.

(4) Adoptarea actului legislativ în lectura finală exprimă intenția și acordul autorității legislative de a se aplica actul anume în redacția prezentată, pornindu-se de la sensul și logica internă a prevederilor respective.

Practică relevantă a Curții Constituționale

Hotărâre nr. 43 din 14 decembrie 2000

„4. O situație aparte o reprezintă vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova survenită în legătură cu expirarea mandatului său.

După cum s-a menționat deja, expirarea mandatului Președintelui republicii reprezintă prin sine o situație care duce la încetarea de jure a funcțiilor acestuia.

Pentru a determina sensul exact al dispoziției constituționale despre vacanța funcției Președintelui Republicii Moldova în caz de expirare a mandatului, Curtea relevă că dispoziția în cauză urmează a fi interpretată în corelare cu prevederile art. 80 alin.(1) și (2) din Constituție, potrivit cărora mandatul Președintelui Republicii Moldova durează 4 ani și se exercită de la data depunerii jurământului pînă la depunerea jurământului de către Președintele nou-ales.

Supunînd normele constituționale din art.80 alin.(1) și (2) interpretării logico-gramaticale, Curtea relevă că aceste norme au semnificația prelungirii mandatului Președintelui republicii după expirarea termenului de 4 ani. Alineatul (1) al articolului 80 stabilește durata mandatului de 4 ani, dispozițiile alineatului (2) din același articol induc ideea că ele se referă la perioada ce excede termenul de 4 ani al mandatului.

Este de menționat, totodată, că legiuitorul constituant n-a stabilit expres nici cazurile și nici perioada pentru care Președintele Republicii Moldova

își va continua exercitarea mandatului pînă la depunerea jurămîntului de către Președintele nou-ales.

Curtea Constituțională apreciază că prin dispozițiile art.80 alin.(1) și (2) din Constituție legiuitorul a avut în vedere că Președintele își exercită mandatul pînă la depunerea jurămîntului de către Președintele nou-ales în cazul vacanței funcției de Președinte al Republicii Moldova survenite în legătură cu expirarea mandatului Președintelui în exercițiu și cu nealegerea unui nou Președinte. Un argument în plus în sprijinul celor menționate îl constituie și faptul că nici art.91 din Constituție nu prevede expres instituirea interimatului pentru vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova în caz de expirare a mandatului său.

Din analiza comparativă a dispozițiilor legale ce reglementează procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova se poate vedea că art.90 alin. (4) din Constituție stabilește că în termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Președinte.

În același timp, Legea nr. 1234-XIV din 22 septembrie 2000 "Cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova"* stipulează în art. 2 alin. (1) că alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se desfășoară cu cel mult 45 de zile înainte de ziua expirării mandatului Președintelui în exercițiu. Alineatul (2) din același articol stabilește că în cazul cînd a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova în urma demisiei, demiterii, imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor sau decesului, alegerile pentru un nou Președinte al Republicii Moldova se vor organiza în termen de 2 luni de la data cînd a intervenit vacanța funcției.

Astfel, Curtea relevă că dispozițiile constituționale din art. 90 alin. (4) și prevederile din art. 2 al Legii nr. 1234-XIV delimitează condițiile și termenul alegerii Președintelui republicii în cazul expirării mandatului șefului statului în exercițiu de condițiile și termenul alegerii Președintelui în cazul vacanței funcției survenite în urma demisiei, demiterii, imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor sau decesului. Așadar, aceste clauze legale vin să confirme ipoteza că vacanța funcției nu survine neapărat la expirarea mandatului Președintelui în exercițiu și, prin urmare, prevederea constituțională despre asigurarea interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova nu este aplicabilă acestei situații.

Curtea reține de asemenea că în perioada în care Parlamentul este dizolvat, iar Guvernul este demis, potrivit Hotărîrii Curții Constituționale nr.16 din 20 aprilie 2000 "Cu privire la interpretarea unor prevederi din art.73, 82, 86, 94, 98, 100 și 101 din Constituția Republicii Moldova"**, Președintele Republicii Moldova își exercită numai atribuțiile strict determinate de art.87 și 88 din Constituție."

Hotărâre nr. 7 din 24 mai 2012

„69. Curtea menționează că *"termenul rezonabil"* reprezintă o perioadă de timp obiectiv necesară pentru efectuarea unei proceduri (acțiuni). Legiuitorul constituant a preferat fie să concretizeze termenul de exercitare a procedurii constituționale (de ex., art.98 al Constituției), fie să lase acest drept la latitudinea legislatorului (art.86 din Constituție). Având în vedere diversitatea aspectelor vieții sociale și multitudinea circumstanțelor, Curtea Constituțională consideră inoportună concretizarea termenului în toate cazurile referitoare la exercitarea procedurilor constituționale. Organul decizional trebuie să dispună de o anumită marjă de apreciere și de flexibilitate la stabilirea termenului de exercitare a procedurilor constituționale. Prin urmare, în situațiile când sînt posibile mai multe soluții, Curtea Constituțională recunoaște că prevederile care conferă autorităților publice dreptul de a opera în actele normative cu *"termenul rezonabil"* pentru efectuarea unor acțiuni se plasează în cîmpul constituțional.

70. În acest context, Curtea Constituțională reține că un impact asupra stabilirii termenului rezonabil îl pot avea și situațiile excepționale, precum pericolul de război, catastrofele, calamitățile naturale la scară națională ș.a., ce fac imposibilă desfășurarea unor astfel de proceduri.

71. Curtea subliniază că, atunci cînd există divergențe cu privire la termenul rezonabil de desfășurare a unei proceduri (acțiuni), Președintele Republicii Moldova (ori altă autoritate publică vizată de actul normativ) este obligat să explice rațiunile extinderii termenului respectiv. Curtea Constituțională, în virtutea atribuției sale de garant al realizării principiului separației puterilor în stat și al responsabilității statului față de cetățean, va decide, în fiecare caz concret, dacă autoritățile publice centrale au respectat termenul rezonabil de exercitare a procedurilor constituționale.”

Hotărâre nr. 9 din 21 mai 2013

„91 În același timp, Curtea reține că în momentul în care se constată o lacună legislativă, urmează a se aplica analogia legii pentru situații similare, ca o modalitate de interpretare a dreptului...”

Hotărâre nr. 7 din 04 martie 2016

„144. Autonomia regulamentară constituie expresia statului de drept, a principiilor democratice, însă poate opera exclusiv **în limitele stabilite de Legea fundamentală**.

145. Astfel, autonomia regulamentară nu poate fi exercitată în mod discreționar, abuziv, cu încălcarea atribuțiilor constituționale ale Parlamentului sau **anormelor imperative privind procedura parlamentară** (a se vedea HCC nr. 27 din 17 noiembrie 2015, §§ 35-37).

146. În acest context, normele regulamentare reprezintă instrumentele juridice care permit desfășurarea activităților parlamentare în scopul îndeplinirii atribuțiilor constituționale ale forului legislativ și trebuie interpretate și aplicate cu bună-credință și în spiritul loialității față de Legea fundamentală (a se vedea și HCC nr. 9 din 21 mai 2013).”

Prevederi relevante revigorate ale Codului electoral

Articolul 95. Aplicarea prezentului titlu

Prevederile prezentului titlu (art.95 – art.117) sînt aplicabile numai în cazul alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

Articolul 96. Alegerea Președintelui Republicii Moldova

(1) Președintele Republicii Moldova se alege prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat pentru un mandat de 4 ani.

(2) Alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se efectuează într-o singură circumscripție electorală națională.

Articolul 98. Stabilirea datei alegerilor

(1) Alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se stabilesc prin hotărîre a Parlamentului pentru prima duminică a perioadei de 45 de zile anterioare expirării mandatului președintelui în exercițiu sau, în caz de vacanță a funcției de Președinte al Republicii Moldova (în cazul demisiei, demiterii, imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor sau decesului), în termen de 3 luni din ziua în care a intervenit vacanța.

(2) Parlamentul stabilește data alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova cu cel puțin 3 luni înainte de ziua primului tur de scrutin.

Articolul 102. Condițiile speciale pentru listele de subscripție

(1) Pentru a fi înregistrați de Comisia Electorală Centrală, candidații la funcția de Președinte al Republicii Moldova depun liste de subscripție, care conțin semnăturile a cel puțin 20000 de alegători din cel puțin 1/3 de municipii și raioane și corespund altor prevederi ale prezentului cod.

(2) Se consideră conforme cu alin.(1) raioanele și municipiile în care au fost colectate nu mai puțin de 1000 de semnături.

(3) În cazul în care Comisia Electorală Centrală depistează la verificare în listele de subscripție semnături false sau semnături repetate în mai multe liste, semnăturile respective se exclud.

(4) Dacă la verificare se constată că nu este prezentat numărul necesar de semnături sau în urma excluderii semnăturilor nevalabile numărul lor s-a redus față de plafonul minim prevăzut la alin.(1) din prezentul articol, candidatul respectiv nu este înregistrat, comunicîndu-i-se hotărîrea respectivă în termen de 24 de ore de la adoptare.

(5) Nu se admite depunerea unor liste de subscripție suplimentare după verificarea listelor de subscripție de către Comisia Electorală Centrală.

Analiza succintă a Hotărârii Parlamentului și a Hotărârii de modificare a Hotărârii Parlamentului prin prisma prevederilor constituționale relevante. Pretinsele încălcări ale Constituției Republicii Moldova

În primul rând vom remarca faptul că, Constituția prescrie posibilitatea intrării în vigoare ulterior datei publicării doar pentru legi, nefiind prevăzută o asemenea posibilitate pentru hotărârile Parlamentului.

În continuare vom analiza legalitatea și proporționalitatea stabilirii datei alegerii Președintelui Republicii Moldova pentru data de 30 octombrie 2016.

Observăm că, justificarea stabilirii datei alegerilor prezidențiale pentru 30 octombrie 2016 se bazează pe două ipoteze false: 1) lipsa unei reglementări legale

privind momentul stabilirii datei alegerii Președintelui; 2) Parlamentul se află în procedura de amendare a legislației actuale.

Cu referire lipsa unei reglementări legale privind momentul stabilirii datei alegerii Președintelui

Este cert faptul că, termenul constituțional imperativ al mandatului Președintelui este de 4 ani, urmând a fi exercitat de la momentul depunerii jurământului până la momentul depunerii jurământului de către următorul Președinte.

Este cert faptul că, Parlamentul în cadrul procesului de legiferare cât și de stabilire a datei alegerii Președintelui țării trebuie să țină cont de termenul imperativ de 4 ani, termen care poate fi prelungit doar în condiții excepționale și pentru o perioadă cât mai scurtă.

Dacă e să analizăm legislația actuală (art. 98 al. 1 din Codul electoral) cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, remarcăm faptul că, în condiții de normalitate alegerea Președintelui în primul și al doilea tur trebuie să aibă loc în interiorul termenului de 4 ani.

Reieșind din faptul că, legislația actuală a fost revigorată abia la data de 04 martie 2016, iar mandatul actualului Președinte a expirat la data de 23 martie 2016, este cert faptul că, Parlamentul era în imposibilitate să respecte întocmai prevederile legale actuale privind alegerea Președintelui Republicii Moldova în interiorul termenului de 4 ani al mandatului Președintelui, domnul Nicolae Timofti.

În respectiva situație, Parlamentul, pentru a evita obstrucționarea procedurii de alegere a Președintelui Republicii Moldova, era obligat să emită imediat după pronunțarea Hotărârii Curții, o hotărâre privind stabilirea datei alegerii Președintelui țării care să se desfășoare în termen de cel mult 2 luni de la data expirării mandatului actualului Președinte, adică până la data de 23 mai 2016 prin analogie conform art. 90 al. 4 din Constituție.

Însă în mod normal Parlamentul chiar era obligat să fixeze data alegerilor ținându-se cont de termenul de 45 zile din art. 98 al. 1 din Codul electoral, termen care a început a curge chiar din ziua pronunțării Hotărârii Înaltei Curți, adică de la data de 04 martie 2016 și care expiră la data de 17 aprilie 2016.

De altfel, acest fapt se deduce din prescripția expresă conținută în Hotărârea Înaltei Curți, care menționează: „*Efectele prezentei hotărâri nu se extind asupra mandatului Președintelui Republicii Moldova în exercițiu; Președintele Republicii Moldova, ales prin votul Parlamentului exprimat la 16 martie 2012 rămâne în funcție până la expirarea mandatului pentru care a fost ales.*” Notăm că, nici o dispoziție a Hotărârii Înaltei Curți sau a Constituției nu poate justifica abuzul de drept, obstrucționarea procedurii de alegere a Președintelui de către Parlament pentru o perioadă de 7 luni și 7 zile și, într-un final, neglijarea dispozițiilor Înaltei Curți.

Cu referire la amendarea legislației electorale, invocată drept situație excepțională

Orice amânare a curgerii termenului legal de 45 de zile urma să fie justificată conform prevederilor legale prin prisma situației excepționale pentru a nu admite încălcarea inadmisibilă de termenului imperativ de 4 ani al mandatului Președintelui și obstrucționarea procedurii de alegere a Președintelui, care, după data de 23 martie 2016 își exercită doar atribuțiile strict determinate de art. 87 și 88 din Constituție.

După cum a fost menționată în partea de expunere a faptelor din prezenta sesizare, Președintele Comisiei Electorale Centrale a confirmat că, instituția pe care o conduce este pregătită pentru scrutin electoral prezidențial în cei mai restrânși termeni, precum și suficiența cadrul legal actual pentru scrutin.

După cum este de remarcat, procedura de alegere a Președintelui, cel puțin în cadrul primului tur, este reglementată cu suficientă precizie prin normele legale care au reintrat în fondul activ al dreptului țării.

Faptul că, Parlamentul Republicii Moldova a inițiat procedura de amendare a legislației, inclusiv în ceea ce privește circumscripțiile electorale, nu poate fi privită ca o circumstanță excepțională pentru amânarea alegerilor, ci doar ca o formă de obstrucționare a procedurii de alegere a Președintelui. Notez că, Parlamentul nu a adus nici un argument cu privire la relevanța modificărilor propuse asupra actualului scrutin și de ce actualele prevederi legale nu pot fi aplicate.

De altfel, asemenea argumente nici nu ar putea exista, odată ce, în condițiile legislației actuale au fost aleși fără careva dificultăți doi Președinți ai Republicii Moldova, domnii Mircea Snegur și Petru Lucinschi.

Este de remarcat și următoarele:

Parlamentul nu a adus nici o justificare de ce Parlamentul a creat grupul de inițiativă pentru amendarea legislației electorale abia la data de 18 martie 2016.

Parlamentul nu a adus nici o justificare de ce până la data de 01 aprilie 2016 legislația electorală încă nu era ajustată.

Parlamentul nu explică care sânt motivele amânării intrării în vigoare a hotărârii privind stabilirea datei alegerii Președintelui Republicii Moldova până la data de 30 iulie 2016 (după modificare 31 august 2016).

Parlamentul nu explică de ce aplică termenul de 3 luni calculat de la data de 30 iulie 2016, conform art. 98 al. 2 din Codul electoral și de ce aplică acest termen abia de la data de 30 iulie 2016. După modificarea Hotărârii Parlamentului data alegerii Președintelui se calculează deja de la 31 august 2016, absolut arbitrar.

Totodată vom menționa faptul că, în cadrul dezbaterii în plenul Parlamentului a hotărârii litigioase, raportorul, domnul Sergiu Sîrbu, confirmă faptul că, aceasta comportă un caracter incert, în condițiile în care prevederile art. 98 din Codul electoral ar putea suferi modificări, fapt care a și fost materializat ulterior prin modificarea Hotărârii Parlamentului litigioase.

Totodată vom remarca faptul că, perioada 23 martie 2016 – 30 iulie 2016, 30 iulie 2016 – 31 august 2016, constituie o prelungire arbitrară a mandatului Președintelui, or, dacă e să analizăm formula folosită de legiuitor pentru acoperirea respectivei perioade de prelungire a mandatului Președintelui, atunci constatăm că aceasta este una neconstituțională pentru următoarele:

Este cert că, pentru ca hotărârea litigioasă să intre în cadrul activ al dreptului și să producă efecte juridice, sânt necesare următoarele două condiții cumulative: 1) publicarea hotărârii în Monitorul Oficial 2) intervenirea datei de 30 iulie 2016 (31 august 2016).

În lipsa acestor două condiții hotărârea litigioasă nu are nici o forță juridică.

Astfel, perioada de 23 martie 2016 – 30 iulie 2016 (31 august 2016) nu dispune de nici o acoperire legală sau de altă natură, reprezentând o perioadă de incertitudine.

De altfel, nu este de neglijat faptul că, orice prelungire excepțională a mandatului Președintelui Republicii Moldova poate fi făcută doar prin lege organică și doar în caz de război sau de calamitate naturală.

Remarcăm că, neconstituționalitatea unei norme, ajustarea legislației electorale, inaplicabilitatea întocmai a termenului reglementar de numire a datei alegerilor Președintelui nu pot justifica prelungirea mandatului Președintelui pentru o perioadă de 7 luni și 7 zile, termen care este limitat în condiții de normalitate, în mod constituțional și imperativ la perioada de 4 ani.

Nu este de neglijat nici faptul că, Hotărârea Parlamentului vine în contradicție chiar și cu prevederile Codului electoral, modificate prin Legea 147 din 24 iunie 2016, în ceea ce privește termenele de desfășurare a alegerii Președintelui, or, conform legii este prescris expres că, scrutinul prezidențial trebuie să fie desfășurat până la expirarea mandatului Președintelui în exercițiu.

Reieșind din faptul că, Legea 147 este din 24 iunie 2016, iar mandatul actualului Președinte a expirat la data de 23 martie 2016, este cert faptul că, Parlamentul era în imposibilitate să respecte întocmai prevederile legale actuale privind alegerea Președintelui Republicii Moldova în interiorul termenului de 4 ani al mandatului Președintelui, domnul Nicolae Timofti.

În respectiva situație, Parlamentul, pentru a evita obstrucționarea procedurii de alegere a Președintelui Republicii Moldova, era obligat să emită imediat după intrarea în vigoare a Legii 147, o hotărâre privind stabilirea datei alegerii Președintelui țării care să se desfășoare în termen de cel mult 2 luni de la data adoptării hotărârii. Parlamentul, în loc să purceadă la organizarea imediată a alegerilor prezidențiale, este tentat să modifice hotărârea Parlamentului litigioasă în ceea ce privește data intrării în vigoare a acesteia, păstrând într-un mod ilegal data alegerilor pentru 30 octombrie 2016, amânând alegerile într-un mod abuziv.

Notăm că, Comisia de la Veneția nu a expertizat hotărârea Parlamentului, cu atât mai mult hotărârea de modificare a Hotărârii Parlamentului sau hotărârea Înaltei Curți, aceasta analizând doar amendamentele la Codul electoral. Aceasta doar a notat că, există hotărârea Curții, există hotărârea Parlamentului și, reieșind, din aceste două acte (cărora Comisia nu le-a dat nici o apreciere din lipsă de competență conform circumstanțelor speței, nefiind dată o apreciere nici datei alegerii Președintelui abia la 30 octombrie 2016), ea a considerat că, modificările la Cod sânt rezonabile.

De altfel, tehnica legislativă aplicată de către Parlament este una abuzivă în condițiile speței, or, mai întâi a fost stabilită data alegerilor, după care au fost reglementate procedurile de stabilire a datei alegerilor. Întrebarea apare: în ce temei a fost stabilită data alegerilor pentru 30 octombrie 2016?

Concluzie

Hotărârea Parlamentului litigioasă comportă un caracter neconstituțional și are drept efect obstrucționarea procedurii de alegere a Președintelui Republicii Moldova, fiind în contradicție cu prevederile art. 23, 38, 76, 78, 79, 80 din Constituție.

Analiza succintă a Legii 147 prin prisma prevederilor constituționale relevante. Pretinsele încălcări ale Constituției Republicii Moldova

Odată ce modificările contestate au fost executate cu neglijarea hotărârii Înaltei Curți din 04 martie 2016 privind controlul constituționalității unor prevederi ale Legii nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000 cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova (modul de alegere a Președintelui), care prevede că, *se declară neconstituțională Legea nr. 1227-XIV din 21 septembrie 2000 pentru modificarea Codului electoral, cu revigorarea prevederilor care au făcut obiectul abrogării,*

Parlamentul considerând necesară revizuirea instrumentului de alegere a Președintelui, cu neglijarea instrumentului revigorat, schimbând regulile de joc în timpul jocului și amânând inadmisibil data alegerii Președintelui, odată ce Hotărârea Parlamentului contestată comportă un caracter neconstituțional, autorul sesizării consideră neconstituțională Legea contestată și ca venind în contradicție cu prevederile art. 23, 38, 76, 78, 79, 80 din Constituție.

De altfel, Legea 147 a fost adoptată cu încălcarea procedurilor. Astfel, după cum a fost menționat anterior, votarea și amendarea Legii 147 în a treia lectură s-a făcut într-un mod imprevizibil, or, o mare parte dintre deputați nu au fost informați în timp util despre faptul că, Legea 147 va fi votată în lectură finală; Legea 147 a suferit modificări esențiale în lectură finală, fiind introduse amendamente, care exced procedurile regulamentare; Legea 147 a fost votată în lectură finală cu neglijarea faptului că, după a doua lectură a fost anunțat public despre adoptarea finală a actului legislativ, fapt care urma să se finalizeze cu transmiterea Legii 147 către Președintele țării pentru promulgare și publicare, dar nici într-un caz cu votarea intransparentă și imprevizibilă a acesteia în lectură finală. Remarcăm că, pentru a treia lectură, într-un mod neregular, Parlamentul nu a solicitat avizul Guvernului.

Printre altele vom menționa că, Legea 147 are unele prevederi, care, aparent, exced procedurile constituționale de alegere a Președintelui țării. Astfel, conform Legii 147 este introdus instrumentul tragerii la sorți în cazul parității de voturi pentru candidați în al doilea tur de scrutin pentru alegerea Președintelui, aparent contrar art. 78 din Constituție.

Cu referire la modul de executare a Hotărârii Înaltei Curți din 04 martie 2016 privind controlul constituționalității unor prevederi ale Legii nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000 cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova (modul de alegere a Președintelui).

Conform dispozitivului Hotărârii Înaltei Curți, printre altele, se stabilește:

se declară neconstituțională Legea nr. 1227-XIV din 21 septembrie 2000 pentru modificarea Codului electoral, cu revigorarea prevederilor care au făcut obiectul abrogării.

Parlamentul va adopta neîntârziat legislația privind alegerea Președintelui prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat;

Efectele prezentei hotărâri nu se extind asupra mandatului Președintelui Republicii Moldova în exercițiu; Președintele Republicii Moldova, ales prin votul Parlamentului exprimat la 16 martie 2012 rămâne în funcție până la expirarea mandatului pentru care a fost ales.

Remarcăm că, prin revigorarea prevederilor anterioare cu privire la procedura de alegere a Președintelui, Înalta Curte a acoperit vidul legislativ, care putea apărea, pentru a nu admite tergiversarea alegerii Președintelui țării.

Parlamentul însă nu a considerat necesar să aplice prevederile legale revigorate cu emiterea imediată a Hotărârii privind stabilirea datei alegerilor prezidențiale, reieșind din spiritul Constituției, a hotărârii Înaltei Curți, pentru garantarea exercitării conforme a dreptului la vot și neadmiterea obstrucționării alegerii Președintelui, ci a mers pe calea amânării alegerilor, bazându-se pe niște ipoteze neconstituționale și conform unei proceduri neconstituționale.

Astfel, pentru a-și legaliza abuzul de drept, Parlamentul a emis o hotărâre abuzivă privind stabilirea datei alegerilor în niște termeni neconstituționali, după care a purces la modificarea inutilă și neregulamentară a legislației electorale.

De altfel, ținând cont de tehnicile aplicate de către Parlament, apar dubii serioase că, stabilirea datei alegerilor înainte de modificarea legislației electorale și nesolicitarea verificării corectitudinii stabilirii datei alegerilor pentru 30 octombrie 2016, dar prezentarea către Comisia de la Veneția a datei de 30 octombrie 2016 ca un fapt împlinit, s-a făcut cu scopul de a crea prezumpții legale pentru Comisie, de a împiedica Comisia să verifice corectitudinea stabilirii datei alegerilor pentru 30 octombrie 2016 și de a specula că, avizul Comisiei a considerat corectă desfășurarea alegerilor la 30 octombrie 2016.

Notăm că, aceste lucruri erau necesare Parlamentului, pentru a-și justifica abuzul de drept și de a asigura aparență de legalitate hotărârii Parlamentului. Or, după cum este menționat în textul sesizării, hotărârea Parlamentului contestată este lipsită de orice acoperire legală, având efect doar obstrucționarea procedurii de alegere a Președintelui și încălcarea gravă a Constituției.

Teze finale

Autorul sesizării este conștient de faptul că, admiterea prezentei sesizări comportă atât beneficii pentru fortificarea principiului separației în stat, cât și riscuri pentru alte principii constituționale.

Autorul sesizării este conștient de faptul că, sancțiunile pentru încălcările constituționale diferă în dependență de contextul constituțional, politic, istoric ș.a. și unica autoritate care veghează armonia constituțională, care poate da o apreciere constituțională asupra existenței încălcării Constituției și efectelor acestor încălcări pentru fiecare caz în parte, este doar Înalta Curte, fapt pentru care și se înaintează prezenta sesizare pentru soluționarea chestiunilor abordate în speță.

IV CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Urmare a celor menționate supra și conform articolelor 23, 38, 76, 78, 79, 80 din Constituția Republicii Moldova

solicit:

a admite prezenta sesizare spre examinare și a o examina în fond în regim de urgență

a supune controlului constituționalității Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din data de 01 aprilie 2016 cu privire la stabilirea datei alegerii Președintelui Republicii Moldova

a supune controlului constituționalității Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova despre modificarea Hotărârii din data de 01 aprilie 2016 cu privire la stabilirea datei alegerii Președintelui Republicii Moldova

a supune controlului constituționalității Legea nr. 147 cu privire la modificare și completarea Codului electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997

a explica modul de executare al Hotărârii Înaltei Curții din 04 martie 2016 privind controlul constituționalității unor prevederi ale Legii nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000 cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova (modul de alegere a Președintelui), și anume, în principal:

- a) Ce presupune statuarea Curții că, Parlamentul va adopta neîntârziat legislația privind alegerea Președintelui prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat;
- b) Care sânt procedurile de urmat și termenii de respectat pentru desfășurarea alegerilor prezidențiale, reieșind din Hotărârea Înaltei Curți?

V. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Declar că, nu am constatat exista vreunei hotărâri a Înaltei Curți pe marginea normei contestate.

Data:

29 iulie 2016

Locul:

mun. Chișinău

Cu respect

Vladimir Țurcan

Vlad Bătrîncea

Vasile Bolea

Adrian Lebedinschi

Grigore Novac

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova